

відчутний якраз у традиційно маскулінних галузях – будівництві, переробній промисловості та транспорті. Більш того, 70% підприємців в будівничій та близько 55% у переробній сферах стверджують, що брак персоналу стримує їхню діяльність [4, с. 26].

Міграційні процеси, які активізувалися під час війни, суттєво повпливали на ринок праці України. Станом на початок 2025 року, за даними ООН, за кордоном залишається більше 6 млн українців. Масова еміграція громадян до інших країн, особливо серед молоді та фахівців високої кваліфікації, призвела до відтоку трудового потенціалу. [1, с. 90] Повернення трудових мігрантів водночас є пріоритетом та неабияким викликом – створення сприятливих умов для висококваліфікованої робочої сили потребує створення робочих місць, що відповідатимуть їхньому рівню, й заробітні плати щонайменше на рівні з тими, які вони отримували під час імміграції. Так само, повернення молоді, що є важливою потребою держави, вимагає покращення рівня вищої освіти, її актуалізація та налаштованість на навички та компетенції, необхідні ринку сьогодення.

Отже, демографічна криза – серйозна проблема для України в умовах війни. З початку повномасштабного вторгнення депопуляція України пришвидшилася як через втрати, безпосередньо пов'язані з воєнними діями, так і через еміграцію та зниження рівня народжуваності. Скорочення чисельності населення спричиняє низку проблем для економічного зростання, серед них зниження виробничих можливостей підприємств та споживчого попиту, дефіцит робочої сили, особливо висококваліфікованих працівників, нерівномірний економічний розвиток територій та підвищення тиску на соціальні програми та виплати, зокрема пенсійну систему. На даний момент важко оцінити точний обсяг втрат, завданих Україні російською федерацією, неможливо, та з повною точністю можна сказати, що повномасштабне вторгнення завдало невимовних втрат найціннішому для економічного зростання ресурсу країни – людському капіталу. В умовах війни перспективними є дослідження адаптації ринків до скорочення робочої сили, використання сучасних технологій для підвищення продуктивності праці та засобів стимулювання народжуваності. Важливим є розгляд досвіду інших країн у подоланні демографічних криз та його адаптація до українських реалій. До завершення воєнних дій найпершим пріоритетом має бути збереження нинішнього рівня населення, що вимагає комплексного підходу для розробки ефективних рішень.

Список використаних джерел:

1. Скорик М. О., Купріянова А. О. Пovoєнна демографічна криза: вплив на ринок праці та економіку. *Міжнародні економічні відносини. сталий розвиток України в умовах глобалізації та європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2025* : матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Харків, 28 трав. 2025 р. Харків, 2025. С. 89–92.
2. Федерація профспілок України. Елла Лібанова: Україна втратила 10 мільйонів людей. А діти ростуть у страху й ненависті, 2025. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZqjSNt1H8dA> (дата звернення: 27.11.2025).
3. Opendatabot. На одного новонародженого припадає троє померлих – Опендатабот. *Опендатабот – відкриті дані про компанії, ФОП, суди та нерухомість України*. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/birth-death-2025> (дата звернення: 27.11.2025).
4. Інфляційний звіт. 2024. 54 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q2.pdf?v=7 (дата звернення: 27.11.2025).

Качмарська О. І.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
студентка БП «Економіка», 4 курс
Наукова керівниця: Сандугей В.В.,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

ГІГ-ЕКОНОМІКА ЯК ЧИННИК СТАБІЛІЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Станом на сьогодні українська економіка зіткнулась з сильними проблемами на ринку праці. Зараз високий рівень безробіття поєднується з дефіцитом робочої сили на підприємствах. За офіційними даними Державної служби зайнятості, у січні – лютому 2025 р. кількість безробітних людей складала 142,8 тис. осіб [1, с. 1], проте варто враховувати що це не кінцева цифра, оскільки не всі безробітні люди отримали даний статус, відповідно фактична кількість таких людей більша. З другого боку, дефіцит робочої сили відчувається у бізнесі – за даними Європейської Бізнес Асоціації понад 75% підприємств відчувають дефіцит кадрів [1, с. 1], що свідчить про те, що ситуація на ринку праці має комплексну проблематику та можна сказати, що Україна стикнулась з структурним дисбалансом.

Вирішення даних проблем уже були описані неодноразово, і включають в собі такі методи як перекваліфікація персоналу, осучаснення системи освіти, стимулювання внутрішньої мобільності. Проте багато рішень впираються у сьогоднішній стан війни, де проблеми дефіциту кадрів можна пояснити двома головними відмінними від звичайного структурного дисбалансу чинниками – це міграція працездатного населення закордон та його мобілізація. У цій роботі я розгляну компенсаційний механізм, який допоможе тимчасово залучити різні групи населення які мають проблеми з пошуками роботи та забезпечити їм відносно легкий тимчасовий дохід, а саме використання гнучких форм зайнятості, здебільшого платформної зайнятості.

Водночас важливо враховувати, що розвиток платформної зайнятості є не лише реакцією на кризові умови, а й закономірним етапом цифрової трансформації економіки. Зростання ролі дистанційної роботи, поширення онлайн-сервісів, а також цифровізація бізнес-процесів спричинили появу нового сегмента ринку праці — гіг-платформ, які забезпечують швидкий та гнучкий доступ до роботи. У воєнних умовах ці сервіси набувають особливого значення, оскільки дозволяють залучати трудові ресурси незалежно від територіального розташування, підтримувати зайнятість у секторах, де традиційні форми праці недоступні, та створювати можливості для адаптації працівників до нових економічних реалій. Саме тому платформенна економіка стає одним із ключових компенсаторних механізмів, здатних частково стабілізувати трудовий потенціал України в період війни [2].

Платформенна праця попри її законодавчу невизначеність та соціальну незахищеність у кон'юктурі яка зараз склалась на ринку праці допоможе зберегти відносно стабільний дохід на шляху до перекваліфікації або здобуття кваліфікації для вразливих груп: внутрішнього переміщеного населення, для українців, яким довелось покинути країну чи ветеранів на шляху адаптації до нових вимог ринку. Тим паче, гіг-платформи не вимагають складного юридичного оформлення, що дозволяє працівникам швидко долучатися до економічної активності без тривалих процедур найму чи укладання традиційних трудових договорів.

В кон'юктурі, де повномасштабна війна спричинила велику кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) саме гіг-платформи можуть зіграти ту балансуєчу функцію, стати тим тимчасовим мостом між невизначеністю та адаптацією. Враховуючи, що більшість ВПО прибувають зі сходу, де структура зайнятості була промислово спрямована, їх переїзд в інші не або менш промислові регіони посилює структурно-кваліфікаційні диспропорції між попитом та пропозицією праці [3, с. 40]. Отож зараз багато ВПО страждають від безробіття і очевидним рішенням є перекваліфікація, щоб адаптувати навички під новий ринок праці. Проте навіть перекваліфікувавшись, працівники можуть довго шукати роботу, яка підходить за всіма параметрами та умовами. Цей процес перенавчання може бути тривалим, а переміщення в новий регіон уже створює певні фінансові труднощі, тож на цьому шляху допоможе гнучкий заробіток, який не обов'язково потребуватиме високих компетенцій. У таких умовах платформенні та інші гнучкі форми зайнятості можуть виступати тимчасовим компенсаторним механізмом, що дозволяє внутрішньо переміщеним особам підтримувати мінімальний рівень доходу без необхідності відповідати жорстким вимогам традиційного ринку праці. Формати короткострокових завдань, дистанційної роботи або участі в цифрових

платформах забезпечують швидке включення у ринок праці, не потребуючи тривалих процедур найму чи наявності значного досвіду в новій сфері.

Використання гнучких форм зайнятості можна використати і в користь українцям, які покинули Україну. «У опитуванні яке проводили у 2023 р. в Чехії 19% працюючих респондентів повідомили про дистанційну роботу в українській компанії. У Варшаві аж 24% осіб, зареєстрованих у місцевих органах праці, працювали на роботодавця в Україні у вересні минулого року» [4]. Хоч це і не має прямого зв'язку саме з гіг-платформами, це свідчить про потенціал і можливості дистанційної роботи за кордоном, оскільки саме це є основою для гіг-зайнятості. Такі високі показники дистанційної зайнятості свідчать уже про певну тенденцію руху ринку праці у бік гнучкості, а гіг-платформи по-суті відображають це поняття.

І остання вразлива група населення, яка стикається з найбільшими труднощами в пошуках роботи це ветерани – серед них станом на 2024 р. понад 30% безробітних. Частина ветеранів прагне займатись або підприємницькою діяльністю або бути самозайнятими, що свідчить, що моделі праці які ми розглядаємо є для них частково релевантними [5]. При тому, більша половина (з опитаних ветеранів) стикається з труднощами у пошуку роботи здебільшого через психоемоційний та фізичний стан і вважає, що їм потрібна перекваліфікація (50%) та гнучкі години роботи (22%). Тут у гру вступають гіг-платформи, які можна використати як і на шляху до перекваліфікації, так і як гнучку основну зайнятість [6].

У цьому контексті важливою залишається роль цифрових інструментів, і одним із таких інструментів є спеціальний правовий режим Дія.City, який уже сьогодні виступає фактичною інфраструктурою для розвитку гіг-економіки в Україні і містить в собі понад 80% вітчизняного технологічного сектору [7]. Хоча Дія.City формально не є гіг-платформою, її гіг-контракти створюють нормативну базу, яка дозволяє підприємствам залучати фахівців дистанційно, у тому числі ВПО та українців, що працюють із-за кордону. Гіг-контракт — це гнучкий інструмент, в якому можна прописати усі можливі умови співпраці (з певним визначенням переліком соц. гарантій [8]). Гіг-контракт у Дія.City передбачає гнучкі умови співпраці, можливість дистанційної роботи, а також значно спрощений порядок укладання порівняно з класичним трудовим договором [9].

Перспективність Дія.City для українців за кордоном підтверджує і те, що резидентам режиму дозволено наймати фахівців, які перебувають поза територією України, без необхідності їх фізичної присутності у країні. На практиці це вже застосовується: за даними Forbes, наприклад, компанія GlobalLogic, яка працює в режимі Дія.City, станом на 2023 рік мала понад 1000 співробітників, що працюють із-за кордон

Крім того, Дія.City є потенційно привабливою платформою для ВПО, оскільки передбачає співпрацю на гнучких умовах (короткі контракти, дистанційна форма виконання робіт, можливість поєднання з навчанням чи перекваліфікацією), що відповідає потребам осіб, які проходять адаптацію після вимушеного переміщення [10].

Список використаних джерел:

1. Яценко Л. Дефіцит робочої сили в Україні та внутрішні резерви його скорочення. *Центр економічних і соціальних досліджень*.
2. Боднар Ю. В. Значення використання цифрових платформ у забезпеченні зайнятості в Україні. *№ 16. 2024 Економіка та управління національним господарством*. 2024. № 16.
3. Razumkov centre. Трудові ресурси для повоєнного відновлення України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. Київ, 2024. 229 с.
4. Katsiaficas C., Seges Frelak J., Cestelanelli C. Displacement, integration, and return: What remote work possibilities for Ukrainians? - ICMPD. *ICMPD*. URL: <https://www.icmpd.org/blog/2023/displacement-integration-and-return-what-remote-work-possibilities-for-ukrainians> (date of access: 17.11.2025).
5. Unemployment rate among veterans is growing: research shows. *Ветеранський фонд*. URL: <https://veteranfund.com.ua/en/2024/02/13/unemployment-rate-among-veterans-is-growing-research-shows/> (date of access: 17.11.2025).

6. 57% of veterans in Ukraine face barriers to employment. *Gwara Media*. URL: <https://gwaramedia.com/en/poll-57-of-veterans-in-ukraine-face-barriers-to-employment/> (date of access: 23.11.2025).
7. У Дія.City вже понад 3 000 резидентів і 130 000 ІТ-фахівців. *Міністерство цифрової трансформації України*. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/business/u-diacity-vze-ponad-3-000-rezydentiv-i-130-000-it-fakhivtsiv> (дата звернення: 23.11.2025).
8. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 15 липня 2021 р. № 1667-IX : станом на 23 листопада 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
9. Що таке гіг-контракти і які пункти в них варто прописати. Розбір DOU з коментарями експертів. *DOU*. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/cards-about-gig-contracts/> (дата звернення: 23.11.2025).
10. Несенюк А. GlobalLogic хоче перевести усю українську команду на гіг-контракти – *Forbes.ua*. *Forbes.ua* | Бізнес, мільярдери, новини, фінанси, інвестиції, компанії. URL: <https://forbes.ua/news/globallogic-planue-perevesti-usyu-ukrainsku-komandu-na-gig-kontrakti-v-ukraini-u-kompanii-6-500-spetsialistiv-11082023-15369> (дата звернення: 23.11.2025).

Коваленко К.О.

Фізико-математичний ліцей № 142 м. Києва
учень 11 класу
вихованець секції «Макроекономіка та економічна політика»
відділення економіки Київської МАН
Наукова керівниця: к.е.н., доц. Підпригора Л.А.

РОЗВИТОК ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ВЕЛОСЕКТОРА

Сьогодні Україна живе у стані війни та одночасно намагається відновлюватися. Ресурсів не вистачає, з'являється все більше відходів, а людям потрібен дешевий і зручний транспорт у містах. Велосипед у такій ситуації є дуже корисним: він не потребує палива, відносно недорогий. Його не можна просто викидати, а багато разів ремонтувати і використовувати далі.

У міжнародних документах з циркулярної економіки, зокрема в дослідженнях Ellen MacArthur Foundation, Європейському зеленому курсі та Плані дій ЄС з циркулярної економіки, прямо наголошується, що ремонт і подовження строку служби товарів допомагають економити ресурси та зменшувати кількість відходів [1–3]. В Україні ж велосектор майже не розглядають через призму циркулярної економіки. У центрі уваги держави переважно переробка сміття, а не запобігання його появі та підтримка ремонтних сервісів [4–6; 8]. Тому тема ремонту та повторного використання велосипедів у контексті циркулярної економіки виглядає актуальною й мало дослідженою.

З 2021 року ми займаємося невеликим підприємницьким проєктом у велосекторі: купуємо вживані велосипеди та рами, ремонтуємо їх, збираємо «з кількох один», замінюємо зношені деталі й продаємо далі через соціальні мережі. Також ми організували ВМХ-змагання для молоді та допомагали учасникам із технічним обслуговуванням велосипедів. Цей досвід показує, що багато велосипедів можна успішно відновити, але ринок ремонту й повторного використання поки що розвинений стихійно і практично не підтримується з боку держави.

Теоретичною основою моєї роботи є концепція циркулярної економіки. Її суть у тому, щоб відійти від лінійної моделі «взяти – виробити – використати – викинути» і побудувати більш «замкнену» систему. У ній на перше місце виходять такі дії, як запобігання появі відходів, продовження строку використання товарів, повторне використання, ремонт, а вже потім – переробка [1; 2]. Європейське й українське законодавство пропонують так звану ієрархію поводження з відходами: спочатку запобігання, потім підготовка до повторного